

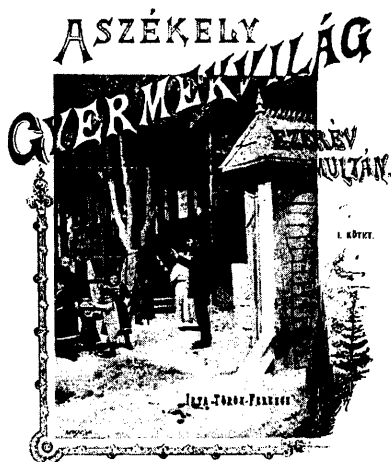
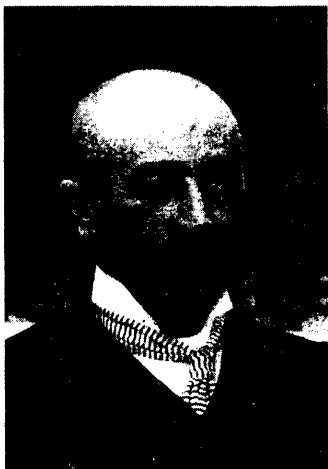
EGY ELFELEDETT NAGYBECSKEREKI TANÁR

Török Ferenc munkásságáról

N É M E T H F E R E N C

A 19. század végén és a 20. század elején az egykori polgári iskolai tanárok jellegzetes pályáját járta be Török Ferenc (1862–1915): messziről indult, Fehér vármegyéből, és sok-sok kitérővel, végül szülőhazájától távol, Torontál megye székhelyén állapodott meg. Családot alapított, tanított s ott élte le életének utolsó másfél évtizedét. Kevéssé ismeretes, hogy többkötetes szerző volt, néhány műve pedig kéziratban maradt fenn. Érdeklődése nagyjából megoszlott a pedagógia, a történelem és a szépirodalom között, noha a zenét is különösképpen kedvelte.

Magyarigenen született, református családban 1862. május 9-én. Iskoláztatása több városhoz kötötte: 1874 és 1878 között kijárta a jeles nagyenyedi „református főtanoda” négy osztályát, majd 1878-tól 1881-ig elvégezte a kolozsvári állami tanítóképezde három osztályát. Azt követően 1881 és 1884 között a budapesti állami polgári iskolai tanítóképezdében három történettudományi és három művészeti osztályt járt. Kolozsvárott 1881. szeptember 25-én népiskolai tanítói oklevelet szerzett, 1884. június 24-én Budapesten zenetanári oklevélre tett szert, négy nappal később pedig ugyanott elnyerte a polgári iskolai tanári címet. Így indult pályafutása, amelyből kitetszik, hogy tanárunk a szokásosnál több tudásra vágyott, és érdeklődésének köszönhetően a szokásosnál több tudásra tett szert. Iskoláinak elvégeztével hivatalosan képesítést nyert a történelem, földrajz, statisztika és jog tanítására a polgári iskolákban meg a zene oktatására a középiskolákban.

Török Ferenc (1905 körül) és egyik munkája

A magyar nyelv mellett jól beszélte a románt is.

Pedagógusi pályafutását 1884. március 19-én kezdte meg a baróti „gazdasági felső népiskolában”, ahol közel tizenegy évig dolgozott. Már első állomáshelyén felfigyeltek szorgalmára. Elsősorban rajztanítóként meg a baróti dalárda lelkes tagjaként tűnt ki. Amikor 1888. szeptember 16-án a baróti ipariskola helyi iparkiállítást szervezett, a bírálóbizottság dicsérető oklevéllel jutalmazta őt „a növendékek szép rajzaiért”. Ugyanakkor 1894-ben megírta a baróti dalárda történetét is (*A baróthi dalárda történelme és zászlószentelési ünnepélye*), amelyet a brassói Alexi nyomda jelentetett meg.

Pályafutásának következő állomáshelye a sepsiszentgyörgyi állami polgári fiúiskola volt, ahová 1895. október 3-án helyezték át. Ott érte a millennium éve, s ott tovább folytatta publicisztikai tevékenységét. Vidéki és budapesti napilapokban meg szakfolyóiratokban több pedagógiai és történelmi tárgyú értekezése és cikke jelent meg. Tanárként érdeklődése logikusan a gyermekek felé irányult. A nagy millenniumi „buzgás” őt sem hagyta érintetlenül: 1896-ban megírta és megjelentette legkomolyabb munkáját, *A székely gyermekvilág ezer év múltán* című „etnographiai művét”, amelyet saját gyűjtése alapján írt, s amelyre 1896. július 1-jén tett közzé előfizetési felhívást. Ebben a többi között azt

olvassuk, hogy a könyv „felöleli a székely gyermekvilág minden mozzanatát örömeivel, fájdalmaival, verses mondókaival, dalaival, babonáival, meséivel, melyek a gyermekéletből vett s megtörtént eseményekben úgy vannak alkalmazva, amint azt a gyermek alkalom szerint használja.

Egy halmaz kincs van összegyűjtve e kis műben, mely 8–10 nyomtatott íven jelenik meg”.

A kötet 1896 végén látott napvilágot, képes reklámlapja szerint „a legszebb karácsonyi ajándék”-ként. 1897 májusában (amikor a szerző már a szolnoki kir. tanfelügyelőségen dolgozott) a vallás- és közoktatásügyi miniszter 1897/367. számú rendeletével munkáját „az elemi iskolák és kisdóvodák könyvtárainak beszerzésre” melegen ajánlja, tekintettel arra, hogy e mű „nemcsak pedagógiai, de etnográfiai és nyelvészeti szempontból is kiváló beccsel bír, s mely a székely gyermekvilágot játékaival, mondókaival, dalaival, babonáival és meséivel mutatja be”.

Török Ferencet 1897. szeptember 1-jén helyezték át a nagybecskereki állami polgári fiúiskolába. A megyeszékhelyen állapodott meg, családot alapított, és ott ért véget pályafutása 1915. június 25-én. A becskerekiek nagy tudású, jeles pedagógusként tartották számon. Nem sokkal Nagybecskerekre érkezése után jelentette meg a Pleitz-nyomda *A modern magyar állam kiépítése (Az ezer év utolsó 27 esztendejének történelme)* 1869–1896 című művét.

1901. április 16-án Nagybecskereken megnősült: oltárhoz vezette a beodrai születésű Szaráts Annát, akivel 1902 és 1908 között hat gyermeke született. A család a Plank-kert mögötti Bakits utcában lakott.

Torontál megye székhelyén bontakozott ki igazán tanárunk tehetsége. Szinte nem volt olyan művelődési megmozdulás, amelyben ne vett volna tevékenyen részt. Szorgalmas munkatársa volt a Torontálnak, ahol több cikkben Rákócziról meg a kuruc világról értekezett (*Rákóczy*. Torontál, 1906. október 30.; *II. Rákóczi és Kollonics*. Torontál, 1906. november 20. stb.); 1908-ban jelent meg Nagybecskereken *A kuruc világ* című munkája.

A Szabad Líceumban 1902 és 1915 között több történelmi tárgyú előadást tartott (*A magyarok őstörténelme és a nemzeti királyok; Történelmi érdekességek; Kurucvilág; 1848. március 15-e; Erdély szerepe Magyarországon történetében; A márciusi napok emléke; Ki idézte föl a világháborút* stb.). Ennek kapcsán írta halálakor a Torontálvármegyei Magyar Közművelődési Egyesület vezetősége feleségének: „Boldogult férje buz-

gó és lelkes munkása volt egyesületünk kulturális törekvéseinek s hosszú éveken át tevékenyen vett részt szabadlíceumi előadásainkban s mint előadó értékesen közreműködött az ismeretek terjesztésében.”

Török Ferenc több műve kéziratban maradt. Többek között *Szépírás* című tankönyve 1905-ből (*Vezérkönyv tanítóképezdek, közép-, polgári-, felső nép- és elemi iskolák szépírástanítói számára és magánhasználatra*), meg *Vége* című színpadi műve (monológ) 1908-ból.

Tanárunk 1915-ben hunyt el, s úgy tűnik, emlékét is az első világháború söpörte el. Neve ma már fel se bukkan a helytörténeti munkákban.